VIERORTH, Albert Anton, vaimulik, sünd. 7. IX 1697 ukj. Saksi-Altenburgis, õppis aa. 1715—19 usuteadust Jeena ja Halle ülikoolis, töötas Halles kuulsas A. H. Francke vaeslaste-majas, tuli a. 1721 Venemaale kindr. N. Hallart'i perekonna kodujutlustajaks ja sai 1726. a. Tallinna toomkiriku õpetajaks ja konsistooriumi assessoriks. Siin võttis V. tegelikult osa Vana Testamendi eesti keelde tõlkimise töist ja mõjustas krahv N. L. v. Zinzendorf'i Tallinnas viibimise puhul 1736. a. viimase vaadete ja püüete pooldajana eesti Piibli trükikulude küsimuse lahendamist krahv Zinzendorf'i ja kindr. Bohn'i abil, mille tõttu võimaldus 1739. a. täieliku eestikeelse Piibli ilmumine. A. 1742 asutati Tallinnas vennastekogudus, mis põhjustas vaadete lahkuminekuid ning kokkupõrkeid ja viimaks, vennastekoguduse laialimineku järel, V.-i lahkumise toomkiriku õpetaja kohalt 1743. a. alul. Mõnd aega elas V ühes perekonnaga Volmari mõisas kindraliproua Hallart'i juures, pühitseti a. 1747 vennastekoguduse piiskopiks ja toimis ordinaariusena Saksamaal Herrnhutis, kus ta suri 29. IX 1761 ukj.

Paucker, Geistl., 27, 71—73; Nachr. a. d. Brüdergemeinde Gnadau 1845, I, lk. 104—35; V. Reiman, Eesti Piibli ümberp. lugu II (1890), lk. 63 j. *J. K.*

VIGÆUS, Lars (Laurentius), vaimulik, nähtavasti rootsi soost, sünniaeg teadmata, kutsuti mais 1639 Kirbla kirikuõpetajaks, kuhu ta ametit siiski vastu ei võtnud, introdutseeriti juunis 1639 Karuse kog. õpetajaks, valiti a. 1661 praostiks; surn. 27. VIII 1663. — V.-elt on käsikirjas alal 44½ lk. Karusel peetud eestikeelseid jutlusi aa. 1641—45, mis eesti keele ajaloole tähtsad on mõnede arhailiste ja murdeliste joontega (*paljon, peninkurmat, kuiſtawe* 'kuidas', *koddon, moga* 'mõni, muist' j. t.). Tema keele välises küljes ei näi H. Stahl'i (vt) teoste ühtlustavat mõju ega eeskuju olevat märgata.

Paucker, Geistl. 50, 297; A. Saareste ja A. R. Cederberg, Valik eesti kirjakeele vanem. mälestisi I (1927), lk. 69—96. *A. S-te.*

WIIRA, vt. **WIERA.**

VIIRALT, Eduard, graafik ja kujur, sünd. 6. III 1898 Peterburi kub. Gatčina lähedal Robidetsi mõisas mõisaametniku pojana, õppis aa. 1915—18 Tallinna kunsttööstuskoolis, kus ergutust sai eriti N. Triig'ilt (vt.), ja viibis 1918. a. lõpust kuni 1920. a. alguseni sõjaväeteenistuses kooliõpilaste pataljonis, võttes osa Vabadussõja lahinguist 2. soomusrongil Pihkva ja Petseri all kuni 1919. a. märtsini. Veel sõdurina astus ta sügisel 1919 Tartus »Pallas'e« kunstikooli ja õppis seal modelleerimist A. Starkopf'i (vt.) juhatusel kuni kevadeni 1922. Edasi töötas V. graafilisi kunste õppides kuni sept. 1923 Dresdeni kunstideakadeemia meisterateljees prof. S. Werner'i juhatusel, siis 1 a. (1923—24) »Pallase« koolis ja lõpetas viimase kevadel 1924 graafikuna ja kujurina. 1924./25. õppeaastal oli V. graafiliste kunstide õpetajaks »Pallases« ja asus selle järel sügisel 1925 Pariisi, kus on toiminud loova kunstnikuna praeguseni (1929). — V. valdab ühesuguse virtuositeediga kõiki graafilisi tehnikaid, harrastades eriliselt litograafiat ja monotüüpiat, ent andes rea väljapaistva väärtusega teoseid ka puulõikes ja ofordis. Omapärase ja viljaka andena omab ta eesti uuemas kunstis graafikuna täiesti erandlikku aukohta ning on ühtlasi tähelepanu leidnud Pariisi kunstiringides. Tema teoste aineiks on peamiselt suurlinna tänavate, lõbustuskohtade ja öölokaalide mitmekülgsed, kirevad, sageli erootilise iseloomuga eluavaldused, mida ta kujutab isesuguse tihendatud elulise ekspressiooniga ja teravalt nähtud karakterlikkusega. Väljapaistvad teened on V.-il eesti raamatukaunistuse alal. Ta on illustreerinud mitmed ilukirjanduslikud teosed, nagu J. Jaik'i »Võrumaa jutud« ja A. Kivika »Sookaelad«, kooliraamatuid, nagu Ed. Tennmann'i usuõpetuse lugemikud ja käsiraamatud, ning andnud suurema kogu kaanejooniseid. Kujurina on V. loonud mõned hästiõnnestunud skulptuurportreed, milledest erilist tähelepanu väärib K. Mäe pea (pronks, 1924). Esmakordselt esines V. 1. Eesti kunsti ülevaatl. näitusel 1919. a. Tallinnas, edasi »Pallase« kooli lõpetamisest alates peaaegu kõigil suuremail näitustel Tallinnas ja Tartus, 1926. a. eesti kunstinäitusel Riias, 1927. a. ühel ja 1928. a. kolmel näitusel Pariisis ja 1929. a. eesti kunstinäitusel Helsingis; peale selle on ta korraldanud Pariisis kaks erinäitust, mais 1927 (*Galérie „Sacre du Printemps“*) ja apr. 1928 (*Galérie A. G. Fabre*). V.-i teoseid leidub suuremal arvul eesti muuseumides Tallinnas ja Tartus ning paljudel erakogujail.

Isikl. j. m. saadud andmed. *A. V.*

VIKÁR, Béla, kirjanik ja rahvaluule-uurja, sünd. 1. IV 1859 ukj. Hetesis Ungaris, lõpetas Budapesti ülikooli, toimis 1880. a.-st alates parlamendi kiirkirjutajana ja hiljemini kiirkirjutajate büroo ülemana Budapestis. Oma ameti kõrval on V. kirjanduslikult teotsenud. Ta oli kuukirja »Élet« asutajaid, toimetas aa. 1894—96 Berliinis ilmuvat ajakirja »Westöstliche Rundschau«, mille tähtsamaks kaastoimetajaks oli V.-i sõber Harry Jannsen (vt.), ja avaldas arvukaid uurimusi ning artikleid. Rahvaluule uurimisel esines ta uue meetodiga, jäädvustades a.-st 1895 fonograafi kaudu ungari rahvalaule ja -viise. Aa. 1886—87 hakkas V. tõlkima »Kalevalat« teiskordselt ungari keelde;